

karacterschetsen van den ouden en den jongen geestelijke (pastor en kapelaan), den ouden en den jongen dokter, de fatsoenlijke Elvire en de onfatsoenlijke Sara, elkander zoo prachtig scherp doen uitkomen. Geschiedde dit ongezoekt, dan is dat een bewijs te meer voor Streuvels' groote gave, zijn geboren kunstenaarschap, doch ook in het tegenovergestelde geval kan men, bij het fijne overleg, dat tot deze contrastwerkingen voerde, alleen aan een hoog ontwikkeld artistiek vermogen denken. De tijden, waarin men meende, dat het den novellist eigenlijk niet veroorloofd is, zijn werk, alvorens het neer te schrijven, in groote trekken zoowel als in details helder en scherp te doordenken, dat al de schoonheid voortkomt uit spontane inspiratie, zijn gelukkig voorbij, de welbewuste bemeestering van het geheel, het echte „meesterschap” in de kunst, wordt weder erkend en nagestreefd.

Overigens is Streuvels m. i. nog altijd sterker in de compositie van korte dan van lange verhalen. Zijn Vlaschaard had den wijden adem wel, en het groote gegeven, maar miste het artistiek-bevredigende slot, het in het leven vervloeien, dat iederen roman behoort eigen te zijn. Dit nieuwe boek heeft een schooner-gedacht einde, maar nu ontbreekt weer te dikwijls de forsche stap, het alomvattende gebaar, werden te kleine gegevens te wijdloopig uitgebuit. Ook is er geen, of te geringe, climax, sleept herhaaldelijk het verhaal, liet de schrijver zich soms te behaaglijk gaan op het dan wat verslappend rytme zijner zielkundige of sociale mijmeringen. Dit zou nog niet veel geschaad hebben, ware er, zooals b. v. in Tolstoi's Anna Karenine — dat aan hetzelfde euvel lijdt — één overwegend interessant probleem geweest, dat ons van begin tot einde in den krachtigen greep des schrijvers hield. Doch als zóó belangwekkende kwestie kon die van den tabak-diefstal, en daarna gevolgde brouille tusschen Koornaert en den dokter helaas geen dienst doen.

Streuvels „Dorpslucht”, zijn meest omvangrijke arbeid, lijkt mij niet zijn grootste boek, toch munt het in macht en fijnheid van mensch-beschrijving wellicht boven al zijn voorgangers uit en bezit het bladzijden die zeer stellig gerekend mogen worden tot het schoonste wat deze oer-schrijver schiep.

En daarbij moet men „één ding” niet vergeten! En dat ééne ding, het is de oorlog, altijd weer de oorlog — och, is het ons wel mogelijk, dat vreeselijke ding een oogenblik geheel te vergeten? Vooraan in het tweede deel van Dorpslucht, vond ik een strookje geplakt, een mededeeling van den auteur: „Belangrijke wijzigingen op de laatste proeven van dit deel aangebracht, zijn niet kunnen uitgevoerd worden uit oorzaak der tijdsomstandigheden”. Uit oorzaak der tijdsomstandigheden — het staat daar in waardige kalmte. Doch wie kan zeggen hoe dit boek zich zou hebben voorgedaan, wanneer des auteurs belangrijke wijzigingen wél hadden kunnen worden uitgevoerd, en hoe, als de laatste proeven waren gecorrigeerd in ándere „tijdsomstandigheden”.

Laat ons dan geduldig zijn en wachten. Als de oorlog eindelijk ten einde en België zichzelf weer is, als rust en vrede terugkeerd zullen zijn ook in 't Lijsternest te Ingoyghem, dan zal wellicht Stijn Streuvels dezen zijn roman opnieuw onder handen nemen — de eerste uitgave zal intusschen, zoo hopen wij hartelijk, zijn uitverkocht — en een nieuwe editie zal verschijnen met al de wijzigingen die de schrijver nu reeds noodig oordeelde. Moge dan tevens zijn uitgever zijn eigen arbeid wat beter verzorgen! Ook een omvangrijke roman als deze kan wel in fraaien en handelbaren vorm worden uitgegeven. Boeken ter dikte van 7 centimeter zijn noch mooi om te zien, noch gemakkelijk om te hanteeren, en wanneer men een boek in twee of meer deelen uitgeeft, behoort gezorgd te worden dat ieder deel, zoo niet precies even dik, dan toch even hoog en breed is.

Dit is wel zeer elementaire uitgeverswijsheid.

H. R.